

مرزهای شرقی روم و جنگ‌های ایرانی
(۳۶۳-۲۲۶ پس از میلاد)
تاریخی مستند

به کوشش:
مایکل ه. دوجن
و
ساموئل ن. س. لیو

ترجمه:
دکتر محمد ملکی

ویراستار:
زهرا ملکی

انتشارات شفيعی

عنوان و نام پدیدآور	مرزهای شرقی روم و جنگ‌های ایرانی (۳۶۳ - ۲۲۶ پس از میلاد) تاریخی مستند/ به کوشش [صحیح: ویراستار] مایکل ه. دوجن و ساموئل ن. س. لیو؛ ترجمه محمد ملکی؛ ویراستار زهرا ملکی.
مشخصات نشر	تهران: انتشارات شفیعی، ۱۴۰۲.
مشخصات ظاهری	۵۷۵ ص.؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابک	978-622-5926-20-2
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	عنوان اصلی: The Roman eastern frontier and the Persian wars (AD 226-363) : a documentary history, 1991.
یادداشت	کتابنامه: ص. [۵۵۵] - ۵۶۹.
یادداشت	نمایه.
موضوع	روم -- روابط نظامی -- ایران Iran -- Rome -- Military relations ایران -- روابط نظامی -- روم Iran -- Military relations -- Rome روم -- تاریخ -- امپراتوری، ۳۰ ق.م. - ۴۷۶ م. Rome -- History -- Empire, 30 B.C.-476 A.D. ایران -- تاریخ -- از آغاز تا ۶۴۰ م. --To 640. -- HistoryIran
شناسه افزوده	داجیون، مایکل اچ.، ۱۹۴۴ - م.، ویراستار
شناسه افزوده	Dodgeon, Michael H
شناسه افزوده	لیو، ساموئل ان. سی.، ۱۹۵۰ - م.، ویراستار
شناسه افزوده	Lieu, Samuel N. C
شناسه افزوده	ملکی، محمد، ۱۳۵۹ - ، مترجم
شناسه افزوده	ملکی، زهرا، ۱۳۶۴ - ، ویراستار
رده بندی کنگره	۲۷۱DG
رده بندی دیویی	۹۳۷/۰۸
شماره کتابشناسی ملی	۹۴۲۱۷۳۵
اطلاعات رکورد کتابشناسی	فیبا

مرزهای شرقی روم و جنگ‌های ایرانی (۳۶۳-۲۲۶ پس از میلاد)

به کوشش: مایکل ه. دوجن و ساموئل ن. س. لیو
ترجمه: دکتر محمد ملکی

ویراستار: زهرا ملکی

نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۲

چاپ و صحافی: نقشینه

شمارگان: ۱۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۹۲۶-۲۰-۲

حق چاپ و نشر برای انتشارات شفیعی محفوظ است.

انتشارات شفیعی: تهران، میدان انقلاب، خیابان منیری جاوید، ساختمان اردیبهشت، شماره ۶۵،

طبقه همکف، تلفن: ۶۶۴۹۴۶۵۴

«این کتاب با کاغذ دولتی منتشر شده است»

فهرست مطالب

۷.....	دیباچه مترجم
۹.....	نقشه‌ها
۱۱.....	نکاتی در مورد منابع
۲۱.....	فهرست اختصارات
۲۵.....	پیشگفتار
۲۹.....	سپاسگزاری‌ها
۳۳.....	مقدمه
۴۳.....	۱ ظهور ساسانیان
	۲ لشکرکشی ایرانی گوردیان سوم («خستین لشکرکشی» شاپور یکم علیه
۸۳.....	امپراتوری روم)
۱۱۰.....	۳ لشکرکشی دوم و سوم شاپور یکم علیه امپراتوری روم
۱۴۲.....	۴ ظهور و سقوط پالمیرا
۲۰۹.....	۵ از پروبوس تا دیوکلتيان
۲۶۱.....	۶ روم و شاپور دوم: شاپور و کنستانتین (حدود ۳۰۲ تا ۳۳۷)
۲۹۶.....	۷ روم و شاپور دوم: جنگ‌های اولیه کنستانتیوس دوم (۳۳۷ تا ۳۵۰)
۳۶۶.....	۸ روم و شاپور دوم: جنگ‌های بعدی کنستانتیوس دوم (۳۵۳ تا ۳۶۰)
۳۹۸.....	۹ روم و شاپور دوم: لشکرکشی ایرانی یولیان (مارس-ژوئن ۳۶۳)
۴۶۱.....	پیوست ۱ عبارات‌های منتخب از منابع عربی و فارسی جدید
۴۹۴.....	پیوست ۲ قطعات منتخب از مورخان ارمنی
۵۲۹.....	پیوست ۳ اسناد منتخب از دورا اروپوس
	پیوست ۴ پیروزی‌های شرقی در عنوان امپراتوری از اسکندر سوروس تا
۵۴۱.....	کنستانتیوس دوم (۳۶۱-۲۲۲)

- پیوست ۵ واحدهای مرزی با توجه به نوتیتیا دینیتتوم..... ۵۴۵
- کتاب‌شناسی..... ۵۵۹
- نمایه..... ۵۷۵

دیباچه مترجم

کتاب منبع و مرجع مرزهای شرقی رومی و جنگ‌های ایرانی (۳۶۳-۲۲۶ پس از میلاد)، به کوشش پروفیسور لیو و مایکل دوجن، همیشه و همانطور که بسیاری در طول سال‌ها اشاره کرده‌اند، کمک بزرگی به دانش ما از رویدادها و تحولات طی دوره رقابت شدید در قرن سوم و چهارم پس از میلاد بین دو تا از قدرتمندترین امپراتوری‌های جهان باستان می‌کند. دوجن و لیو، با خلق این اثر شگ در دهه ۱۹۹۰، برای آگاهی از تأثیر ایران ساسانی بر حضور استانی امپراتوری رومی در ارمنستان، میان‌رودان، سوریه و عربستان از دهه ۲۲۰ تا ۳۶۰، بسیار موثر عمل کرده‌اند. آن‌ها با گردآوری مجموعه عصاره منابع عمدتاً ادبی از طیفی از متون یونانی، لاتین، پارسی، سریانی، ارمنی و عربی در ژانرهای متنوع در زمینه‌های زمانی مختلف، بزرگ‌ترین خدمت را در آگاهی‌بخشی ما درباره روابط دیپلماتیک و نظامی در بستر مناقشات مرزی انجام داده‌اند. این اثر به ویژه برای در دسترس قرار دادن عصاره‌های مرتبط متونی که دسترسی به آن‌ها دشوار است بسیار ارزشمند است.

از آنجایی که گردآورندگان و ویراستاران این اثر در مقدمه به تفصیل در باب اهمیت و دوره زمانی آن سخن رانده‌اند و به خاطر حجم بالای کتاب، مترجم در این دیباچه از تکرار مطالب گفته‌شده اجتناب و تا این حد بسنده می‌کند و کار نقد و بررسی این اثر را به صاحب‌نظران این حوزه واگذار می‌کند و اذعان می‌نماید که در ترجمه این اثر تا حد ممکن بر متن اصلی وفادار مانده و تا حد ممکن تلاش نموده ترجمه‌ای درخور را به خواننده

ایرانی ارائه کند. در سخن پایانی، بر خود فرض می‌شمارم، به رسم ادب و احترام، از مدیر انتشارات شفيعی که زمینه انتشار این اثر را به مانند سایر آثار از بنده فراهم نمودند، تشکر و قدردانی کنم و توفیقات روزافزون از حضرت باریتعالی برای تمامی خادمان فرهنگی این مرز و بوم مسئلت نمایم. در خاتمه، بیش از همه در ترجمه این اثر، وامدار و مرهون زحمات بی‌مزد و منت همسر عزیزم در ویراستاری این اثر هستم و از دختر نازنینم آوا، که تمامی لحظه لحظه عمرم را به چشمان معصومش بدهکارم و حاضرم در برابر نگاهش، تمامی گنجینه با ارزشی را که دارم برای غارت چشمانش آزاد بگذارم، تا همه بدانند من برای همیشه‌ی تاریخ، کیش و مات چشمان معصومش شده‌ام.

محمد ملکی

اصفهان

مهرماه ۱۴۰۲ خورشیدی

نقشه ها

۱ خاور نزدیک در قرن سوم

۲ سوریه

۳ اسروئن و میان رودان

۴ فلسطین و عربستان

۵ تلاش یولیان علیه تیسفون

www.ketab.ir

نکاتی در مورد منابع

(منابعی که فقط یک یا دو بار ذکر شده‌اند در یادداشت‌ها معرفی شده‌اند.)

آگاثانگولوس. نامی که به نویسنده یک اثر تاریخی ارمنی مربوط به سال‌های ۲۲۶ تا ۳۳۰ داده شده است. به پیوست ۲ مراجعه کنید.

آگاثیاس. (حدود ۵۳۲ تا ۵۸۰) مورخ، حقوق‌دان و شاعر یونانی. او اهل میرینا در آسیای کوچک و نویسنده ادامه تاریخ پروکوپئوس بود که سال‌های ۵۵۲ تا ۵۶۸ را پوشش می‌داد. (Ed. R.Keydell, CFHB, 1967.)

آمیانس مارکلینوس. مورخ لاتین امپراتوری روم و شاعر یونانی الاصل. او که اهل انطاکیه بود، خدمت در مرزهای شرقی را در میان صاحب‌منصبان اورسکیونوس دید (Mag. Equ. 349-59 and Mag. Ped. 359-60). بخش بارمانده از تاریخ او که سال‌های ۳۵۳ تا ۷۸ را در بر می‌گیرد، منبع ضروری اطلاعات شاهدان عینی در مورد جنگ‌های ایرانی بعدی کنستانتیوس دوم و لشکرکشی یولیان است. (Ed. W.Seyfarth, Berlin, 1968-71)

آرتمی پاسیو. روایتی تخیلی از زندگی و شهادت آرتمیوس (cf. PLRE, I, p. 112) یک مقام مسیحی که در زمان یولیان اعدام شد. این اثر زودتر از سلطنت یوستینیان ساخته نشده است. تألیف آن در برخی از نسخه‌های خطی به یوحنا رودسی و در برخی دیگر به یوحنا دمشق (حدود ۶۷۵ تا حدود ۷۴۹) نسبت داده شده است. (Ed. B.Kotter, *Die Schriften des Johannes von Damaskos*, V, Berlin, 1988, pp. 185-245)

آتاناسیوس. (حدود ۲۹۶ تا ۳۷۳) اسقف اسکندریه و مهم‌ترین مخالف آریانیسم است. آثار تاریخی - جدلی او (به زبان یونانی) گهگاه اطلاعات ارزشمندی را در مورد مرزهای شرقی، به ویژه در مورد نقش کنستانتیوس دوم به دست می‌دهد. (Ed. W. Bright, *St Athanasius's*)
(*Historical Writings*, Oxford, 1881)

اورلیوس ویکتور، سکستوس. مورخ لاتین. او که اهل آفریقا بود (حدود ۳۶۱) تاریخ مختصری از امپراتوری روم تا زمان خودش را منتشر کرد. (Ed. F. Pichlmayr, revised by R. Gruendel, Berlin, 1970)

کاسیوس دیو کوکیانوس. مورخ و دولتمرد یونانی (کنسول سوفکتوس حدود ۲۰۵ و کنسول با سوروس الکساندر در ۲۲۹). تاریخ بزرگ او درباره رم از زمان تأسیس شهر تا زمان خودش تنها تا حدی باقی مانده است. بخش‌های باقی‌مانده که دوران سلطنت سوروس الکساندر را پوشش می‌دهند، از خلاصه کسیمیوس (حدود یازدهم) گرفته شده‌اند. (Ed. U.P. Boissevain, Berlin, 1895-1931)

سدرنوس، گورگیوس. راهب یونانی (؟) و سال‌نگار. او وقایع‌نگاری را گردآوری کرد که با آفرینش آغاز می‌شود و تا سال ۱۰۵۷ می‌رسد. (Ed. I. Bekker, CSHB, 1828)

کرونیکون پاسکاله. عنوانی که به مجموعه‌ای ناشناس از اوایل قرن هفتم داده شده است، که دوره‌ای از خلقت تا سال ۶۲۹ پس از میلاد را پوشش می‌دهد. (Ed. L. Dindorf, CSHB, 1832)

کدکس تئودوسیائوس. مجموعه‌ای رسمی از قوانین اساسی امپراتوری از سال ۳۱۲ پس از میلاد تا سال ۴۳۸ که این قانون توسط تئودوسیوس دوم منتشر شد. برای بازسازی و تاریخ‌گذاری جنبش‌های امپراتوری بسیار ارزشمند است، زیرا گردآورندگان تاریخ و محل صدور اکثر قوانین اساسی را حفظ کرده بودند. (Ed. T. Mommsen, Berlin, 1905)

افرم کورش. شاعر و متکلم سوری. او که در نصیبین یا در نزدیکی آن به دنیا آمد، به دلیل عهدنامه ۳۶۳ که آن را به ایرانیان تسلیم کرد، مجبور به ترک شهر زادگاهش شد. او بعداً در ادسا اقامت گزید و در آنجا خود را هم به عنوان یک شاعر مسیحی و هم زاهد متمایز کرد. *Carmina Nisibena* و *Hymni contra Julianum* او هر دو شامل مطالب شاهد عینی در مورد رویدادهایی است که توصیف می‌کنند. (Ed. E.Beck, CSCO, 1957 and 1961-3)

خلاصه سزارها (*Epitome de Caesaribus*). عنوانی که به خلاصه ناشناس در لاتین تاریخ امپراتوری روم از آگوستوس تا تئودوسیوس داده شده است. این اثر گاهی به اشتباه با اورلیوس ویکتور نسبت داده می‌شود. (Ed. F.Pichlmayr, rev. R.Gruendel, Leipzig, 1970)

اواگریوس. حقوق دان یونانی و مورخ کلیسایی. او که بومی اِپیفانی در سوریه بود، تاریخ کلیسایی را در پایان قرن ششم نوشت که دوره ۴۳۱ تا ۵۹۴ را در بر می‌گرفت. این اثر به دلیل توجه به مسائل سکولار مورد توجه قرار گرفته است. (Eds J.Bidez and L.Parmentier, London, 1898)

اوناپیوس. سوفیست یونانی. در نزدیکی ساردیس در لیدییه به سال ۳۴۵ متولد شد، او ادامه‌ای از تاریخ دکسیپوس را از دیدگاه مشرکان نوشت که دوره ۲۷۰ تا ۴۰۴ پس از میلاد را در بر می‌گرفت. این منبع اصلی زوسیموس مورخ برای این دوره بود، اما این اثر تنها به صورت قطعات باقی مانده است. (Ed. C.Müller, *FHG* IV, 1885, pp. 11-56). همچنین به بلوکلی ۱۹۸۳: ۲ تا ۱۲۶ مراجعه کنید. اوناپیوس همچنین نویسنده مجموعه‌ای از زندگی سوفسطاییان مشهور قرن چهارم بود که حاوی مطالب مهمی در مورد تاریخ سیاسی است. (Ed. C.Giangrande, Rome, 1956)

اوسیبوس. سیاستمدار، مورخ و متکلم کلیسایی یونانی (حدود ۲۶۰ تا ۳۴۰ پس از میلاد). اهل فلسطین؛ تاریخ کلیسایی او که دوره‌ای از عصر حواری تا سلطنت کنستانتین را پوشش می‌دهد، الگویی برای مورخان بعدی

کلیسا بود. (Ed. E. Schwartz, GCS, 1903-9). زندگی کنستانتین او یکی از منابع اصلی تاریخ سلطنت اولین امپراتور مسیحی علی‌رغم لحن وحشتناک آن است. (Ed. F. Winkelmann, GCS, 1975). در میان آثار او تعدادی سخنرانی از کنستانتین حفظ شده است. (Ed. I.A. Heikel, GCS, 1902)

اوتروپیوس. مورخ لاتین. او که احتمالاً اهل بوردو بود، یولیان را در سفر خود همراهی کرد. خلاصه او از تاریخ روم، که قبل از سال ۳۸۰ منتشر شد، با رومولوس شروع می‌شود و با سلطنت یوویان به پایان می‌رسد. (Ed. C. Santini, Leipzig, 1979)

اوتیخیوس (سعید بن بطریق). مورخ جهان عرب مسیحی است. به پیوست ۱ مراجعه کنید.

فاوستوس بوزند. مورخ ارمنی است. به پیوست ۲ مراجعه کنید
فردوسی (ابوالقاسم). شاعر حماسی ایرانی است. به پیوست ۱ مراجعه کنید.

فستوس. مورخ لاتین. او زمانی که خلاصه کوتاه خود (*Breviarium*) از تاریخ روم را حدود ۷۰-۳۶۹ منتشر کرد، *magister memoriae* بود. این اثر به لشکرکشی‌های شرقی امپراتورها تا یوویان توجه زیادی دارد که برای یک خلاصه غیرمعمول است. (Ed. J.W. Eadie, London, 1967)

گورگیوس موناخوس. راهب یونانی و نویسنده یک وقایع‌نگاری جهانی پرخواننده که از آدم تا سال ۸۴۲ بعد از میلاد ادامه دارد. (Ed. C. de Boor, rev. P. Wirth, Stuttgart, 1978)

هرودیان (وس). مورخ یونانی. تاریخ او از مرگ مارکوس اورلیوس (۱۸۰ پس از میلاد) تا سلطنت گوردیان سوم (۲۳۸ پس از میلاد) یکی از مهم‌ترین منابع برای تاریخ قرن سوم است، به ویژه برای دوره‌ای که در بخش‌های باقی‌مانده از تاریخ کاسیوس دیو پوشش داده نشده است. (Ed. C.R. Whittaker, London, 1969-70)

جروم (اوسیپوس هیرونیموس). محقق و متکلم کتاب مقدس (حدود ۳۴۲ تا ۴۲۰) است. او که در نزدیکی آکویلیا متولد شد، بیشتر به دلیل ترجمه کتاب مقدس مسیحی از عبری و یونانی به لاتین شناخته شده است. او همچنین (به لاتین) ترجمه می‌کرد و «رویدادنامه» اوسیپوس را ادامه داد. این اثر (منتشر شده در حدود ۳۸۰/۱) به ویژه برای تاریخ‌گذاری رویدادهای خاص مفید است. (Ed. R.Helm, GCS, 1956)

یوحنا انطاکیه‌ای (یوهانس آنتیوخوس). مورخ یونانی که چیزی از او معلوم نیست. وقایع‌نگاری او دوره از خلقت تا ۶۱۰ را پوشش می‌دهد. (Ed. C.Müller, FHG IV, 1885, pp. 535-622)

جردنس. مورخ لاتینی که حدود ۵۵۰ میلادی می‌زیسته است. او تاریخ‌های گوتیک کاسیودوروس را در گتیکا خود خلاصه کرد و خلاصه‌ای از تاریخ روم (رومانا) را به آن اضافه کرد، که به نظر می‌رسد از تاریخ گمشده اورلیوس میموس سیماخوس گرفته شده است. (Ed. T.Mommsen, MGH, 1882)

یولیان(وس آپوستاتا). امپراتور روم (۳۶۳-۳۶۱ پس از میلاد) و مرد ادیب یونانی است. نوشته‌های او به افتخار پسر عمویش، امپراتور کنستانتیوس دوم (۶۱-۳۲۴ پس از میلاد)، منبع ارزشمندی در مورد جنگ‌های ایرانی در اوایل سلطنت اوست. (Ed. J.Bidez, Paris, 1932)

لاکتانیوس. معذرت‌خواه مسیحی لاتین (حدود ۲۴۰ تا حدود ۳۲۰)، رساله جدلی او *De mortibus persecutorum* (درباره نحوه مرگ آزارگران) حدود ۱۵-۳۱۴، یکی از منابع اصلی در مورد سلطنت دیوکلتیان و همکارانش است. (Ed. J.Creed, Oxford, 1984)

لیبانیوس. سوفسطایی یونانی و سخنور انطاکیه (۳۱۴-حدود ۳۹۳) است. یکی از تأثیرگذارترین مشرکان قرن چهارم؛ سخنرانی‌ها و نامه‌های او که در دوران حکومت کنستانتیوس، یولیان و یووین نوشته شده است، اطلاعات زیادی در مورد رویدادهای شرق ارائه می‌کند و او شخصاً تعداد

قابل توجهی از کسانی را که در لشکرکشی‌ها شرکت داشتند، می‌شناخت.
(Ed. R.Förster, Leipzig, 1909-27)

مالالاس، یوانس. حامی یونانی انطاکیه که مدتی پس از ۵۷۴
وقایع‌نگاری جهانی از خلقت تا ۵۶۳ پس از میلاد را منتشر کرد. در آن
موارد بسیار مهم و بی‌اهمیت در انطاکیه و استان سوریه حفظ شده است.
Ed. L.Dindorf, CSHB, 1831. See also Stauffenberg, 1931 (Bks IX-
(XII only

میخائیل سوری. (۱۱۲۶ تا ۱۱۹۹) پاتریارک یعقوبی انطاکیه و
گردآورنده وقایع‌نگاری مهم به زبان سریانی از آفرینش تا ۱۱۹۴/۵ است.
(Ed. J.B.Chabot, Paris, 1899-1910)

موسی خونی. نامی که به نویسنده اثری با اهمیت در تاریخ ارمنستان
داده شده است. به پیوست ۲ مراجعه کنید.

Notitia Dignitatum. عنوانی که به فهرستی از عناوین دفاتر اداری در دو
نیمه امپراتوری روم داده شده است. (Ed. O.Seeck, 1876)

اوروسیوس. (اوایل قرن پنجم) کشیش اسپایی و بحث‌برانگیز. در
سال ۴۱۷، او به دعوت آگوستین، یک *Historia adversus Paganos* - یعنی
تاریخ رم از آغاز تا سال ۴۱۷ پس از میلاد از دیدگاه مسیحی. این اثر به دلیل
فقدان شواهد معتبرتر دیگر برای مطالعه تاریخ قرن سوم اهمیت دارد. (Ed.)
(C.Zangemeister, Leipzig, 1889)

Panegyrici Latini. مجموعه‌ای از دوازده کتاب لاتین که توسط
نویسندگان مختلف به افتخار امپراتورهای خاص ارائه شده است. همه آن‌ها
به جز یکی (که متعلق به پلینی جوان است) از دوازده بعد از قرن سوم سروده
شدند و برخی گه‌گاه به دستاوردهای امپراتوری در شرق اشاره می‌کنند. (Ed.)
(E.Galletier, Paris, 1949-55)

پتروس پاتریکیوس. دیپلمات و مقام یونانی زیر نظر یوستینیانوس که
آثار مختلفی در زمینه مسائل تاریخی سروده است. این‌ها تنها به صورت

گزیده‌ای به دست ما رسیده است، اما اطلاعات ارزشمندی در مورد روابط رومی و ایرانی به دست می‌دهد که در جای دیگر یافت نمی‌شود. (Ed. C.Müller, FHG IV, pp. 181–91)

فیلوستورگیوس. (حدود ۳۶۸ تا حدود ۴۳۹) مورخ کلیسایی یونانی. اثر اصلی او، تاریخ کلیسا از دیدگاه آریان، عمدتاً در خلاصه فوتیوس و در بخش‌های تاریخی آرتمی پاسیو به ما رسیده است (به بالا مراجعه کنید). (Ed. J.Bidez, rev. F.Winkelmann, GCS, 1981)

پروکوپس. (حدود قرن ششم) مورخ یونانی و وقایع‌نگار دوره سلطنت یوستینیانوس. او که اهل قیصریه بود، منشی نظامی بلیزاریوس بود و در مرزهای شرقی خدمت می‌کرد. گزارش او از جنگ‌های ایرانی زمان خود حاوی اطلاعات مفیدی درباره جنگ‌های دوره‌های پیشین است. (Ed. J.Haury, rev. P. Wirth, Leipzig, 1963–4)

Scriptores Historiae Augustae. عنوان جمعی که کازوبون به نویسندگان (های) مجموعه زندگینامه لاتین امپراتوران روم از هادریان تا نومیانوس داده است. این اثر ادعا می‌کند که توسط شش نویسنده در دوره سلطنت دیوکلتیان سروده شده است. اکثر محققان مدرن یک نویسنده را تصدیق کرده‌اند و قایل به تاریخ تألیف آن به سال ۳۶۰ هستند. بیوگرافی‌های مربوط به آپلیوس ماکرینوس حاوی اطلاعات بسیار دقیقی است، اما بقیه موارد حقایق قابل اعتماد را با جعلیات و اختراعات آشکار ترکیب می‌کنند. (Ed. E.Hohl, Leipzig, 1927, tr. D.Magie, LCL, 1922–32)

اوراکولا سیپیلینا. مجموعه‌ای از گفته‌های نبوی سیپیل‌ها از زمان پادشاهان در روم وجود داشته است. چهارده کتاب متفرقه پیشگویی در آیات که عنوان اوراکل‌های سیپیلیایی را دارند، جعلیات آشکار یهودی-مسیحی هستند. کتاب ۱۳ که قبل از مرگ اودناتوس نوشته شده است، به ویژه در مورد شرایط سوریه در طول تهاجمات شاپور یکم است. (Ed. J.Geffcken, GCS, 1902)

سقراط (اسکولاستیکوس). حقوق‌دان یونانی و مورخ کلیسایی. او نویسنده ادامه‌ای از تاریخ کلیسای اوسیوس بود که از ۳۰۵ تا ۴۳۹ ادامه دارد. (Ed. R.Hussey, Oxford, 1853)

سوزومن (وس). مورخ کلیسایی یونانی و یکی دیگر از ادامه‌دهندگان اوسیوس. کار او که دوره ۳۲۳ تا ۴۲۵ را در بر می‌گیرد، به شدت به آثار سقراط وابسته است، اما حاوی اطلاعات ارزشمندی درباره تاریخ مسیحیت در ارمنستان و امپراتوری ساسانی است. (Ed. J.Bidez, rev. G.C.Hansen,) (GCS, 1960)

سوئیداس (یا سودا). نام یک فرهنگ لغت دایره‌المعارف یونانی که در اواخر قرن دهم میلادی گردآوری شده است. (Ed. A.Adler, Leipzig,) (1929-38)

سینکلوس، گئورگیوس. زمان‌نگار یونانی که در اواخر قرن هشتم و اوایل قرن نهم می‌زیست. او فصلی داشت وقایع‌نگاری را تا زمان خودش گردآوری کند، اما این پروژه با مرگ او کوتاه شد و متن موجود تنها تا زمان سلطنت دیوکلتیانوس در سال ۲۸۴ پیش می‌رود. او به طور گسترده از نسخه یونانی گمشده وقایع اوسیوس استفاده کرد. (Ed. A.A. Mosshammer,) (Leipzig, 1984)

تمیستیوس. (حدود ۳۱۷ تا حدود ۳۸۸) فیلسوف و سخنور یونانی که همه امپراتوران از کنستانتیوس دوم تا تئودوسیوس، اقبال او را به خود جلب کردند. سخنان او به عنوان منبعی برای تاریخ زمان خود نیز مهم است. (Eds) (H.Schenkl, G.Downey and A.F.Norman, Leipzig, 1965 ff)

تئودورت (وس). (حدود ۳۹۳ تا حدود ۴۶۶) سیاستمدار و مورخ کلیسایی یونانی. او که اهل انطاکیه بود، بعداً اسقف کورهوس شد و در مناقشه مسیحیت بین نستوریوس و سیریل اسکندریه درگیر شد. تاریخ کلیسایی او تا سال ۴۲۵ به تاریخ اوسیوس ادامه می‌دهد. (Ed.) (L.Parmentier, rev. F.Scheidweiler, GCS, 1954) او همچنین تاریخ راهبان

سوریه و میان‌رودان (*Historia Religiosa*) را نوشت که حاوی زندگی یعقوب نصیبینی است. (Eds P.Canivet and A. Leroy-Molinghen, Paris, 1977-) (9)

تئوفانس (اعتراف‌کننده). یک راهب بیزانسی که وقایع‌نگاری (به زبان یونانی) را شامل سال‌های ۲۸۴ تا ۸۱۴ گردآوری کرده است. اگرچه منبع اصلی در مورد تسخیر اعراب و مناقشه شمایل‌شکنی است، پوشش آن از وقایع قرن سوم و چهارم بسیار ناقص است. (Ed. C.De Boor, Leipzig, 1883)

زوناراس، یوانس. مورخ بیزانسی و قانون‌شناس قرن دوازدهم. او نویسنده یک تاریخ جهانی (به یونانی) تا سال ۱۱۱۸ بود که در اصل خلاصه‌ای از تاریخ‌های استاندارد است. او برای دوره سوران عمدتاً از دیو کاسیوس و برای دوره بین سوروس الکساندر و کنستانتین، احتمالاً بخش‌های گمشده تاریخ پتروس پلریکیوس استفاده کرد. (Eds M.Pinder and T.Büttner-Wobst, CSHB, 1841-97)

زوسیموس. مورخ پاگانی یونانی و بوروکرات امپراتوری، که تنها اثر بازمانده‌اش، تاریخچه نوا، تاریخ روم را از ۱۸۰ تا ۴۱۰ پوشش می‌دهد، او بعد از آمیانوس به عنوان منبعی برای تاریخ قرن چهارم از نظر اهمیت دوم است. این اثر حاوی مطالب زیادی است که از تاریخ گمشده اونیپوس استخراج شده است (به بالا مراجعه کنید). (Ed. F.Paschoud, Paris, 1971 ff)

www.ketab.ir

فهرست اختصارات

AAS	<i>Les Annales archéologiques Arabes syriennes</i> (Damascus, 1951 ff.).
Abh. (Gött.)	<i>Abhandlungen der (königlichen) Gesellschaft (Akademie) der Wissenschaften zu Göttingen</i> , Philolog.-hist. Kl., N.F. (Berlin, 1897 ff.).
AE	<i>L'Année épigraphique</i> , published in <i>Revue archéologique</i> and separately (Paris, 1888 ff.).
Amm.	Ammianus Marcellinus.
AMS	<i>Acta Martyrum et Sanctorum</i> ed. P. Bedjan, 7 vols (Paris, 1890–7).
ANCL	Ante-Nicene Christian Library (Edinburgh, 1864 ff.).
ANRW	<i>Aufstieg und Niedergang der Römischen Welt</i> , eds H. Temporini et al. (Berlin, 1972 ff.).
BAR	<i>British Archaeological Reports</i> (Oxford) (S=International Series).
BGU	<i>Berliner Griechische Urkunden</i> (Berlin, 1895 ff.).
BMC	<i>British Museum Catalogue of Coins of the Roman Empire</i> (London, 1923 ff.).
CAH	<i>The Cambridge Ancient History</i> (Cambridge, 1923 ff.).
CHI	<i>The Cambridge History of Iran</i> (Cambridge, 1968 ff.).
CIL	<i>Corpus Inscriptionum Latinarum</i> (Berlin, 1863 ff.).
CISem.	<i>Corpus Inscriptionum Semiticarum</i> (Paris, 1881 ff.).
CJ	<i>Codex Justinianus</i> , ed. P. Krüger (<i>Corpus Iuris Civilis</i> , Berlin, 1929).
CMC	<i>Codex Manichaicus Coloniensis</i> , eds L. Koenen and C. Römer (Opladen, 1988).
Cooke	G.A. Cooke, <i>A Text-Book of North Semitic Inscriptions</i> (Oxford, 1903).

- CRAI* *Comptes rendus de l'Académie des Inscriptions et Belles-lettres* (Paris, 1857 ff.).
- CSCO* *Corpus Scriptorum Christianorum Orientalium* (Paris, Louvain etc, 1903 ff.).
- CSHB* *Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae*, 49 vols (Bonn, 1828-78).
- CT* *Codex Theodosianus*.
- Dessau *Inscriptiones Latinae Selectae*, ed. H.Dessau, 3 vols (Berlin, 1892-1916).
- Diz. Epig.* *Dizionario epigrafico di antichità romana*, ed. E.de Ruggiero (Rome, 1895 ff.).
- EE* *Ephemeris Epigraphica Corporis Inscriptionum Latinarum Supplementum* (Berlin, 1872-1913).
- Ephr., *HcJul.* Ephrem Syrus, *Hymni contra Julianum*.
- FHG* *Fragmenta Historicorum Graecorum*, ed. C.Müller, 5 vols (Paris, 1841-70).
- GCS* Die griechischen christlichen Schriftsteller der ersten drei Jahrhunderte (Leipzig 1897-1941; Berlin and Leipzig, 1953; Berlin 1954 ff.).
- Gk* Greek
- GRP* *Gazeteer of Roman Palestine*, ed. M.Avi-Yonah, QEDem 5 (Jerusalem, 1976).
- hist. eccl. or h.e.* *historia ecclesiastica*.
- IGLS* *Inscriptions grecques et latines de la Syrie*, eds L. Jalabert et al. (Paris, 1929 ff.).
- IGR* *Inscriptions Graecae ad res Romanas pertinentes*, eds R.Cagnat and G.Lafaye (Paris, 1906-27).
- ILAI* *Inscriptions latines del'Algérie*, I-II, eds St. Gsell and H.-G.Pflaum (Paris, 1922-57).
- Inv.* *Inventaire des inscriptions de Palmyre*, eds J.Cantineau et al. fasc. 1-11 (Beirut, 1930-65).
- IRT* *The Inscriptions of Roman Tripolitania*, eds J.M. Reynolds and J.B.Ward-Perkins (Rome, 1952).
- Itin. Anton.* *Itineraria Antonini Augusti* ed. O.Cuntz, *Itineraria Romana*, I (Berlin, 1929).
- Job. Chrys.* Ioannes Chrysostomus.
- JRS* *Journal of Roman Studies* (London, 1911 ff.).
- KKZ* (Inscription of Kirdir at the Kaaba of Zoroastre) ed. M.L.Chaumont, 'L'inscription de Kartir à la "Ka'bah de

	Zoroastre” (texte, traduction, commentaire)’, <i>Journal Asiatique</i> , 248 (1960) pp. 339–80.
LCL	Loeb Classical Library (London and Camb., Mass., 1911 ff.)
Lib.	Libanius Sophista.
MGH	Monumentae Germaniae Historica (Berlin, 1877– 1919) (<i>Auct. Ant=Auctores Antiquissimi</i>).
mp.	Middle Persian.
MUSJ	<i>Mélanges de l’Université Saint-Joseph</i> (Beirut, 1906 ff.).
Nöldeke	Th. Nöldeke, <i>Geschichte der Perser und Araber zur Zeit der Sasaniden. Aus der arabischen Chronik des Tabari übersetzt und mit ausführlichen. Erläuterungen und Ergänzungen versehen</i> (Leiden, 1879).
Not. Dig.	<i>Notitia Dignitatum</i> (Or.=in partibus...orientis)
PAES	E.Littmann, D.Magie, and D.R.Stuart, <i>Syria, Publications of the Princeton University Archaeological Expeditions to Syria in 1904–5 and 1909, Div. III, Greek and Latin Inscriptions: (A) S.Syria; (B) N.Syria</i> (Leiden, 1921–2).
PECS	<i>Princeton Encyclopaedia of Classical Sites</i> , eds R. Stillwell et al. (New Jersey, 1976).
PG	<i>Patrologiae cursus completus, series Graeco-Latina</i> , eds J.P.Migne et al. 162 vols (Paris, 1857–66).
PIR ²	<i>Prosopographia Imperii Romani Saeculi I, II, III</i> , 2nd edn by E.Groag and A.Stein (Berlin, 1933 ff.).
PL	<i>Patrologiae cursus completus, series Latina</i> , eds J.P. Migne et al., 221 vols (Paris, 1844–64) and 5 Suppl. (1958–74).
PLRE, I	<i>The Prosopography of the Later Roman Empire</i> , I, eds A.H.M.Jones, J.Morris and J.R.Martindale, I (Cambridge, 1971).
PO	<i>Patrologia Orientalis</i> , eds R.Graffin and F.Nau (Paris, 1907 ff.).
PS	<i>Patrologia Syriaca</i> , 3 vols (Paris, 1893–1926).
PDura	<i>The Excavations at Dura-Europos, Final Report V, Pt. I, The Parchments and Papyri</i> , eds C.B.Welles, R.O. Fink and J.F.Gilliam (New Haven, 1959).
POxy.	<i>Oxyrynchus Papyri</i> , eds B.P.Grenfell, A.S.Hunt et al. (London, 1898 ff.).
PThead.	<i>Papyrus de Théadelphie</i> , ed. P.Jouguet (Paris, 1911).
pth.	Parthian.

<i>RAC</i>	<i>Reallexikon für Antike und Christentum</i> , ed. T. Klauser (Stuttgart, 1950 ff.).
<i>RE</i>	<i>Real-Encyclopädie der klassischen Altertumswissenschaft</i> , eds A. Pauly, G. Wissowa et al. (Stuttgart, 1893 ff.).
<i>REA</i>	<i>Revue des études arméniennes</i> (Paris).
<i>RGDS</i>	<i>Res Gestae Divi Saporis</i> . See <i>SKZ</i> .
<i>RIC</i>	<i>Roman Imperial Coinage</i> , eds H. Mattingly, E.A. Sydenham et al. (London, 1923 ff.).
<i>Sb. (Bayr.)</i>	<i>Sitzungsberichte der (königlich) bayerischen Akademie der Wissenschaften (zu München)</i> (Munich, 1860– 1871, philosoph.-philolog. und hist. Kl., 1871–1930; Philosoph.-hist. Abt., 1930 ff.).
<i>Sb. (Wien)</i>	<i>Sitzungsberichte der (kaiserlichen) Akademie der Wissenschaften (in Wien)</i> , Philosoph.-hist. Kl. (Vienna, 1848 ff.).
<i>SEG</i>	<i>Supplementum Epigraphicum Graecum</i> (Berlin, 1923 ff.).
<i>SHA</i>	<i>Scriptores Historiae Augustae</i> .
<i>SKZ</i>	(Inscription of Shapur at the Kaaba of Zoroastre), 'Res Gestae Divi Saporis', ed. and trans. A. Marié, <i>Syria</i> 35 (1958) 245–60.
<i>Soc.</i>	Socrates (Scholasticus).
<i>Soz.</i>	Sozomenus.
<i>TAPA</i>	<i>Transactions of the American Philological Association</i> (Philadelphia, 1870 ff.).
<i>TAVO</i>	<i>Tübinger Atlas des Vorderen Orients</i> (Wiesbaden)
<i>Tab. Peut.</i>	<i>Tabula Peutingeriana</i> , ed. K. Miller, <i>Itineraria Romana</i> (Stuttgart, 1916).
<i>Thdt.</i>	Theodoretus Cyrrensis.
<i>Zos.</i>	Zosimus Historicus.

پیشگفتار

گردآوری و ترجمه این مجموعه متون روابط رومی-پارسی، توسط سام لیو، حدود پنج سال پیش برای دانشجویانی که درس تاریخ میان‌رودان رومی (و سوریه مجاور) را در دانشگاه وارویک می‌گذرانند آغاز شد. به دلیل ماهیت متنوع شواهد باقی‌مانده و فقدان منبع تاریخی عمده، به نوعی مجموعه، به ویژه برای دوره حدود ۲۲۴ تا ۳۵۰ پس از میلاد، نیاز داشت. مایکل دوجن زمانی به کار ترجمه ملحق شد که مجموعه قبلاً نیمه تمام شده بود، بنابراین سام لیو را قادر ساخت تا جستجوی خود را برای مطالب مرتبط گسترش دهد و بعداً روی جمع‌آوری یادداشت‌ها و ضامم تمرکز کند. هر دوی ما از ریچارد استونمن از راتلج به خاطر دعوت سخاوتمندانه‌اش برای انتشار مجموعه‌ای کارآمد سپاسگزاریم زیرا تحقیقات جدید زیادی در مورد مرزهای شرقی روم و روابط با ایران در یکی از دوره‌های طوفانی‌تر و کمتر مطالعه شده تاریخ آن باید انجام می‌شد. علاقه شخصی ریچارد به این مجموعه و صبر بی‌پایان او، توانگری ارزشمندی برای ویراستاران بوده است. خوشبختانه قسمت اول تفسیر عالی ولفگانگ فلیکس در مورد منابع ادبی روابط رومی و ساسانی (*Antike literarische Quellen zur Aussenpolitik des Sasanidenstaates*, Vienna, 1985) در زمانی در دسترس ما قرار گرفت که هنوز امکان اضافات و تغییرات در ساخت مجموعه ما وجود داشت. بدهی ما به کارهای فلیکس بسیار زیاد است و در یادداشت‌های پنج فصل اول این مجموعه به میزان زیادی منعکس شده است. مایه تاسف است که

نتوانستیم انتشار مجموعه خود را به بعد از پیدایی قسمت دوم اثر او، که از سال ۳۰۹ پس از میلاد را پوشش می‌دهد، به تأخیر بیندازیم.

خاستگاه متنوع متون این مجموعه (یونانی، لاتین، عربی، سریانی، عبری، پالمیرنی، پارسی میانه و ارمنی) در هر مرحله از تالیف نیاز به مراجعه ما به دوستان و همکاران برای کمک داشت. ما بی‌اندازه مدیون تمایل آن‌ها برای صرف وقت ارزشمندشان هستیم. سباستین براک، که همیشه منبعی بی‌وقفه از دانش عمیق و توصیه‌های آموخته‌شده برای کسانی بود که در این دوره بر روی تاریخ خاور نزدیک کار می‌کردند، کار دشواری را بر عهده گرفت که ترجمه‌های تمام متون سریانی و کتیبه‌های پالمیرنی این مجموعه را بازنگری کند. احمد العیسی، داوریس دانس و شیلا وینس در تهیه ترجمه‌های ارائه شده در پیوست‌ها کمک زیادی کرده‌اند. جیمز راسل با مهربانی ترجمه خانم وینس را از بخش‌هایی از ترجمه فرانسوی رنو از *Sermones de Nicomedia* افرم با ترجمه اصلی ارمنی بررسی کرد. پدی کنسیدین سخاوتمندانه پذیرفت که چندین فصل از تاریخ ارامنه فاوستوس بوزند را در کوتاه‌مدت ترجمه کند. استیون میچل اولین پیش‌نویس مجموعه را خواند و بسیاری از اصلاحات، اضافات و پیشنهادات مفید را ارائه کرد. همکار محقق آناتولی او، استیون هیل، تعدادی از شناسایی‌های اشتباهی را که ما از نام‌های مکان کیلیکی در کتیبه بزرگ شاپور یکم آورده بودیم، تصحیح کرد. نام‌هایی در بخش‌های *Notitia Dignitatum* که سوریه و عربستان را پوشش می‌دهد و مطالبی را در اختیار ما قرار می‌دهد که هنوز در حال چاپ است. ورنر ساندرومن با مهربانی در مورد قسمت اول مجموعه از دیدگاه یک ایران‌شناس اظهار نظر کرد و ما را از یکسری اشتباهات واقعی و زمانی نجات داد. همچنین از جیمز جردن، چارلز و مارنا مورگان، جودیت لیو، و ژنیو روبین کمک و توصیه‌های زیادی در مورد ترجمه‌ها دریافت شد. تیم بارنز، راجر بلوکلی، هان درایفرس و مایکل اشپایدل سخاوتمندانه مقالات و تک‌نگاری‌های خود را برای ما ارسال کردند. کی رینسلی بدون اغماض بخش اعظمی

از واژه پردازی را بر عهده گرفت و ما تا حد زیادی مدیون مهارت، فداکاری و شوخ طبعی او هستیم. مایکل دوجن عمیقاً مدیون برایان اچ. وارمینگتون از دانشگاه بریستول برای هدایت انتقادی اما مهربان او در تحقیقات قبلی خود است. او همچنین می‌خواهد از همسرش ژان برای کمک پرزحمتش در تصحیح خوانش تشکر کند. سام لیو، مایل است یک کلمه تشکر شخصی از سر رونالد سایم به خاطر چندین بحث انگیزشی و آموزنده در مورد عصاره های *Scriptores Historiae Augustae* که در این مجموعه گنجانده شده است و همچنین پیتر براون برای اولین بار او را با تاریخ دنیای شگفت انگیزی که بین امپراتوری روم و ساسانی وجود داشت آشنا کرد.

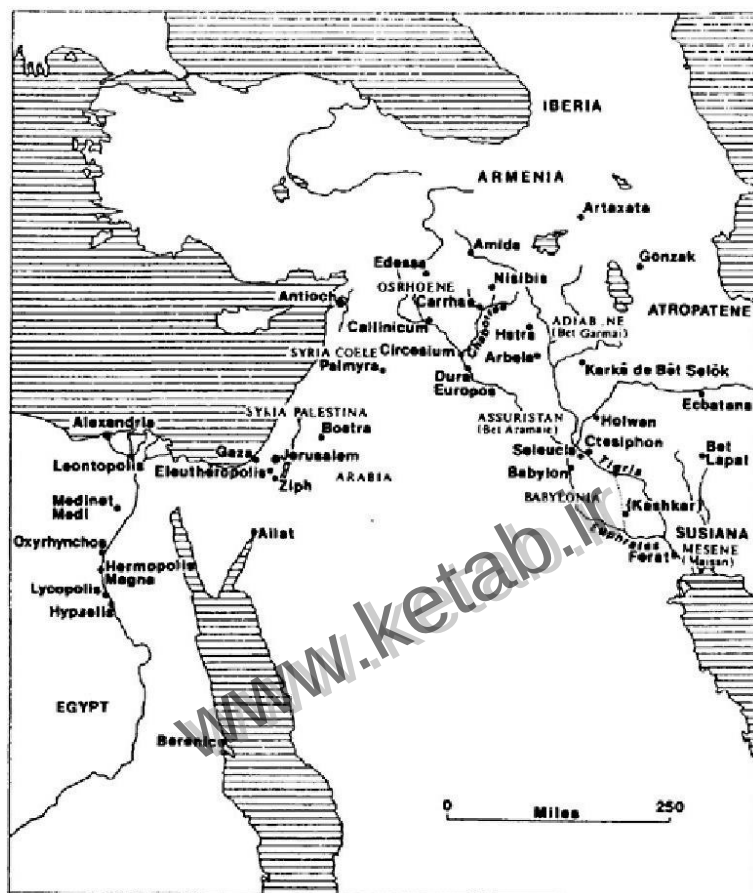
کمک هزینه‌ای برای «تدریس نوآورانه» از بنیاد نوفیلد به سام لیو باعث شد تا کار روی این مجموعه در دانشگاه وارویک در کنار سایر تعهدات دانشگاهی و اداری او آغاز شود. او از بنیاد برای اعطای کمک هزینه تحقیقاتی بیشتر در مورد شهرسازی در میان‌رودان در دوره اشکانی و روم که مطالب زیادی را به دست آورد که مربوط به این مجموعه است، سپاسگزار است. او همچنین مایل است از بنیاد ولفسون برای کمک هزینه تحقیقاتی در مورد سیاست خارجی روم، و آکادمی بریتانیا برای دو کمک هزینه تحقیقاتی کوچک، یکی برای لیبانیوس و دیگری برای آرتمی پاسیو تشکر کند. کمیته تحقیق و نوآوری و مرکز تحقیقات علوم انسانی اروپا، هر دو از دانشگاه وارویک، تعدادی کمک‌های مالی کوچک در طول پنج سال گذشته به این پروژه اختصاص داده‌اند، که عمدتاً برای پوشش هزینه‌های منشی، چاپ مجدد و سفر است. بدون کمک سخاوتمندانه همه این نهادهای اعطاکننده، کار گردآوری تاریخی مستند که مطالبی را از بیش از صد منبع کلاسیک، شرقی و قرون وسطی و همچنین مجموعه‌ای از کتیبه‌ها و پاپیروس‌ها از منابع محلی استخراج می‌کند، تقریباً غیرممکن بود. بخش اصلی تحقیق برای این مجموعه در کتابخانه مشترک انجمن‌های یونانی و رومی در لندن انجام شد. ثبت کمک کارکنان آن مسرت‌آمیز است.

www.ketab.ir

سپاسگزاری‌ها

ویراستاران این مجموعه از ناشران و نویسندگان زیر برای اجازه بازنشر مطالب دارای حق چاپ قدردانی می‌کنند: از کتابخانه کلاسیک لوب و ناشران ویلیام هاینمن و انتشارات دانشگاه هاروارد برای گزیده‌هایی از کارهای منتخب لیانیوس، جلد ۱ ترجمه نورمن (۱۹۷۱)؛ به انتشارات دانشگاه هاروارد برای گزیده‌ای از موسی خورنی، تاریخ ارامنه، ترجمه تامسون (۱۹۷۸)؛ به انتشارات دانشگاه ایالتی نیویورک برای گزیده‌هایی از آگاثانگلس، تاریخ ارامنه ترجمه تامسون (۱۹۷۶)؛ به انتشارات دانشگاه کالیفرنیا برای گزیده‌ای از تاریخ امپراتوری روم اثر هرودیان انطاکی ترجمه اکولس (۱۹۶۱)؛ به انتشارات دانشگاه آکسفورد برای گزیده‌ای از مقالات و سرودهای سینسیوس سیرنه، جلد ۱، ترجمه فیتزجرالد (۱۹۳۰) و لیانیوس، اتوبیوگرافی، سخنرانی اول، ترجمه نورمن (۱۹۶۵)؛ به انتشارات دانشگاه پرینستون برای گزیده‌هایی از نظام‌نامه تئودوسیوس، ترجمه سی. فار و دیگران (۱۹۵۲)، و تاریخ گوتیک جردنس، ترجمه سی. سی. میرو (۱۹۱۵)؛ به انتشارات دانشگاه کاتولیک آمریکا برای گزیده‌هایی از پائولوس اوروسیوس، هفت کتاب تاریخ علیه مشرکان، ترجمه دیفراری، پدران کلیسا، جلد ۵۰ (۱۹۶۴)؛ به انتشارات دانشگاه ییل و گالری هنر ییل برای چهار سند از گزارش نهایی دورا اروپوس، جلد ۵، کاغذ پوست و پاپیروس، ترجمه سی بی ولز و دیگران (۱۹۵۷) و سه کتیبه ایرانی میانه از همان، جلد ۶، کنیسه، ترجمه بی. گایگر (۱۹۵۲)؛ به ویراستار مقالات دومبارتون اوکس و پروفیسور آوریل کامرون برای گزیده‌هایی از ترجمه او از آگاثیاس، تاریخ (جلد

۲۴/۲۳، ۱۹۷۰-۱۹۶۹)؛ به انتشارات دانشگاه منچستر برای عصاره مری بویس (ویرایش و ترجمه)، منابع متنی برای مطالعه زردشتیان (۱۹۸۴) و نقشه ۱ از اس. ان. سی. لیو مانویت در اواخر امپراتوری روم و چین قرون میانه (۱۹۸۵)؛ به انتشارات دانشگاه لیورپول برای عصاره ترجمه جی. ام. لیو از افرم کورش، سرودهایی علیه یولیان در اس. ان. سی. لیو (ویراستار) امپراتور یولیان، مدایح و مجادلات (۱۹۸۶)؛ به دکتر لودویگ رایشتر GmbH برای عصاره‌ای از اوپنهایم، بابل یهودایی در دوره تلمودی (۱۹۸۳)؛ به انجمن فلسفی آمریکا در فیلادلفیا برای گزیده‌ای از ترجمه جی. داوونی از خطبه یازدهم لیبانیوس که در مجموعه مقالات آن (۱۹۵۹) منتشر شده است و برای گزیده‌ای از ترجمه ا. باندی از یوحنا لیدیایی، دربارهٔ اختیارات یا مجریان دولت روم (۱۹۸۳)؛ به ویراستاران سومر برای نقشه حمله یولیان به تیسفون توسط ام. فیلی (۱۹۶۷)؛ به جی. ام. دنت برای گزیده‌ای از ترجمه سر والتر لیب از هلیودوروس، داستان اتیوپی، کتابخانه اوریمن (۱۹۶۱)؛ و در نهایت به پروفیسور مایکل اشپایدل برای اجازه شخصی او برای تکثیر ترجمه‌اش از دو کتیبه نظامی لائین.

نقشه ۱ خاور نزدیک در قرن سوم

